SAYI IV (2018)

İBNÜ'L VERDİ, *Bir Ortaçağ Şairinin Kaleminden Selçuklular*. İstanbul 2017. Çev. M. Alican. Kronik Kitap Yayınları, 134 sayfa. ISBN: 9789752430198

Emre ALŞAN

*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı III: Ocak-Aralık 2018) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır. Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni: E. Alşan, *Bir Ortaçağ Şairinin Kaleminden Selçuklular*. Yazar: İbnü'l Verdi, *Libri* IV (2018) 59-62. DOI: 10.20480/lbr.2018012

Geliş Tarihi: 13.01.2018 | Kabul Tarihi: 20.01.2018
Elektronik Yayın Tarihi: 25.01.2018

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

İBNÜ'L VERDİ, *Bir Ortaçağ Şairinin Kaleminden Selçuklular.*
İstanbul 2017. Çev. M. Alican. Kronik Kitap Yayınları, 134 sayfa.
ISBN: 9789752430198

Emre ALŞAN*

Batı tarih yazımının anekdotlarında karanlık dönem olarak geçen Ortaçağ dünyasının İslam medeniyetlerindeki bilim, sanat, diplomasi, savaş sanatlarının gelişimi ve uygulanışı her zaman göz ardı edilmiştir. Yapılan anlaşmalar, siyasi teşekkürler, seyyahların ve tüccarların hatıratları, yapılan savaşların ardındaki ganimetler içerisindeki en değerli hazine olan kitaplar, yıllıklar ve yazıya dökülmüş olan her bir mürekkep damlası sürekli olarak başka başka irak vilayetlerde tozlu raflar arasında unutmaya ve unutturulmaya yüz tutmuştur.

Günümüz bilim dünyasında her gün keşfedilmeye hazır yeni bir eski dünya tarihinin olduğunu unutmamamız gerekir. Yönelmiş olduğumuz Ortaçağ tarihi ise aslında yazınsal kaynakların çok olduğu bir dönemdir. Ancak ülkemiz tarih akademisi araştırmalarının en büyük sorunlarından birisi olan yabancı dil ve üstteki idarecilerin yeni yetişmekte olan öğrencilerin üzerinde yeterince durmaması sorunsalıdır. Akademik çalışmaların yalnızca bireysel çalışmalar yapma bencilliği, kişisel gelişim alt başlığıyla, ülke bazında bilimin gelişimini yavaşlatmaktadır. Tarih bilimi, tıp ya da mühendislik kadar ehemmiyet teşkil eden bir bilim dalıdır ve hafife alınmamalıdır. Öğreticilerin öğrencilere, örgütsel davranış rol modeli olması gerekmektedir. Bağımsız yapılan yeni çalışmalar grup dayanışması, iş birliği, insan ilişkileri yönünden gelişimini

* MA., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. emrealsann@hotmail.com | ☎ 0000-0002-5692-7919

engellemektedir. Bu da araştırmacı kişinin yeteneklerine göre araştırma yapmasını engellemektedir. Halbuki bir tarihçinin yanında, en azından bir dilbilimci ya da tercüman ile ortak çalışma yürütmesi alan çalışmaları üzerinde gelişme sağlar ve zamandan tasarruf, takım çalışmasıyla gözden kaçacak bir noktayı beraber bularak en az hatayla ve yeni bir literatür ekiyle bilime katkı sağlar.

Bir Ortaçağ şairi olan İbnü'l-Verdi'nin *Tarih* ismiyle bilinen *Tetimetü'l - Muhtasar fî Ahbâri'l - Beşer* adlı eserinin Selçuklularla ilgili bölümünün tercümesini yapan sayın Doç. Dr. Mustafa Alican bu eserle Selçuklu Devleti'nin kuruluşundan, Moğol istilasının sonuçlarına kadar olan zaman aralığındaki kayıtları önemli bilgiler ve notlar ışığında bilim dünyasına ve araştırmacılara sunmuştur.

Eser *İçindekiler* (7), *Önsöz* (9-10), giriş niteliği taşıyan iki alt başlıklı *İbnü'l - Verdi ve Eseri Üzerine* (11-20); *İbnü'l - Verdî ve Çalışmalarına Dair* (14-18) ve *İbnü'l - Verdî'nin Târîh Adlı Eseri* (18-20) ile başlamaktadır. Ardından *Selçuklu Devleti'nin Kuruluşu* (21-25), *İlk Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey* (26-33), *Sultan Alparslan Devri* (34-37), *Selçukluların Büyük Sultanı Melikşah* (38-46), *Sultan Berkyaruk* (47-56), *Bâtînîler Üzerine* (57-61), *Muhammed Tapar Dönemi* (62-75), *Selçukluların Son Büyük Hükümdarı Sultan Sencer* (76-95), *Büyük Selçuklu Devleti'nin Sonu* (96-99), *Sultan Sencer'den Sonrası* (100-108), *Türkiye Selçuklularına Dair Bazı Kayıtlar* (109-116) ve de *Moğol İstilas Sonrasında Selçuklular* (117-120) bölümleri ile devam etmekte ve eserin kullanımını kolaylaştıran *İndeks/Dizin* (121-134) kısmı ile sona ermektedir.

Çalışmanın *Önsöz* (9-10) kısmında yazar, eserin ortaya çıkma sürecine ve Selçuklu tarihinin Anadolu'nun kaderi, neredeyse on asırlık tarih üzerindeki başlatıcı etkilerine sahip olduğundan bahsetmektedir. Selçuklu tarihi araştırmalarının, Osmanlı tarih araştırmalarının ardında kalması, üzerinde durulmadığı ise yazarın değinmek istediği noktalardan biridir.

Yazarın hatırlı teşekkürleri Selçuklu tarih araştırmaları konusunda bir duayen olan merhum profesör Ali Sevim ile başlamaktadır. Mustafa Alican, çevirinin desteği ve teşviki konusunda Prof. Dr. Mehmet Ersan, Prof. Dr. Cüneyt Kanat, Doç. Dr. Ünal Taşkın, Doç. Dr. Serdar Yavuz ve yayımcı kuruluşa teşekkürlerle *Önsöz* bölümüne nokta koymuştur. Eserde *Selçuklu Devleti'nin Kuruluşu* başlığından *Dizin* bölümüne kadar olan her başlığında yıl bazında incele-

melere yer verilmiştir. Yıl bazında verilen bilgilerin geneli doyurucu ve anlatılmak istenenin sistematik şekilde araştırılması hususunda okuyucuya kolaylık sağlamıştır.

Eserin *İbnü'l - Verdî ve Eseri Üzerine* (11-20) başlıklı bölümü iki alt başlıkla; *İbnü'l - Verdî ve Çalışmalarına Dair* (14-18) ve *İbnü'l - Verdî'nin Târîh Adlı Eseri* (18-20) devam etmektedir. Yazar ilk olarak tarih araştırmalarının netliğe kavuşması açısından kaynak, literatür araştırmalarının, akabinde araştırmayı yapacak olanların genel raddede Ortaçağ coğrafyasında yazılmış olan yazıların dillerine hakimiyet konusunda yetersizliklerine ancak son yıllarda bu konudaki gelişime değinmiştir. Alt başlıklardan ilki olan *İbnü'l - Verdi ve Çalışmalarına Dair* (14-18) bölümünde İbnü'l - Verdi'nin hayatına değinilmiştir. Doğup büyüdüğü coğrafyanın da etkisiyle ilim ve din konusundaki donanımların kuvvetinin, dönem içerisinde kendi alanında söz sahibi olan insanlar tarafından en iyiler arasında gösterilmektedir. Bölümün devamında İbnü'l - Verdi'nin günlük hayatında fakîh ve kadı olduğundan, ancak rivayete göre kadılığı bir rüya üzerine bırakıp kendini tasavvufa yönelttiğinden ve burada alimlik yapıp öğrenci yetiştirdiğinden bahsedilmektedir. İbnü'l - Verdi'nin veba salgını sonrası vefatının ardından birçok eser bıraktığından da bahseden yazar, 27 tane eserin adından da bahsetmiştir. İbnü'l - Verdi adıyla anılan *Harîdetü'l - Acâib ve Ferîdetü'l - Ğarâib* adlı ve iklim, âdetler, ülkeler, *flora* ve *fauna* gibi kapsamlı içerikli bir kitabın varlığından ve Necmeddîn Ahmed el-Harrânî el-Hanbelî'nin *Câmiu'l-Fünûn* adlı eserin kopyası ya da istinsahı olduğundan bahsetmiştir. Alt başlıklardan ikincisi olan *İbnü'l - Verdî'nin Târîh Adlı Eseri* (18-20) özelinde kitabın orijinal adından bahsetmiştir. Eser ilk olarak Hz. Âdem'in hikâyesi ile başlamakta ve 1349 yılına kadar olan olayları anlatmaktadır. Kitabın içeriğinde Selçuklulara detaylı bir şekilde değinilmesi hususu, dönem içerisindeki Selçuklu ehemmiyetini göstermektedir. Kaynakça ile son bulmaktadır.

Eserin *Selçuklu Devleti'nin Kuruluşu* (21-25) bölümünde h. 432 [m. 1040-1041] senesi maddesi bulunmaktadır. Ancak Selçukluların ata soy tanıtımıyla ve hikâyesiyle başlamaktadır. Devletin kurucusu olan Tuğrul Beg'in babası ve dedesi hakkında notlardan sonra Dukak b. Selçuk oğulları olarak (Yabgu, Tuğrul Beg, Çağrı Beg Dâvûd) babalarının izinden giderek o dönemdeki kâfir Türklerin üzerine cihat düzenlemişlerdir. Kazanılan toprakların ardından Azerbaycan'da (kitapta 'et-Türk el-Ğuziyye' diye geçmektedir) *Oğuz Türk'ü* olarak adlandırılması gibi önemli detaylardan bahsedilmektedir. Bu başlıkta

Selçuklu Devleti'nin kurulma sürecinde yapılan savaşlardan ve çekilen cefalardan bahsedilmiştir.

Eserin geri kalan bölümleri; *İlk Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey* (26-33), *Sultan Alparslan Devri* (34-37), *Selçukluların Büyük Sultanı Melikşah* (38-46), *Sultan Berkyaruk* (47-56), *Bâtınîler Üzerine* (57-61), *Muhammed Tapar Dönemi* (62-75), *Selçukluların Son Büyük Hükümdarı Sultan Sencer* (76-95), *Büyük Selçuklu Devleti'nin Sonu* (96-99), *Sultan Sencer'den Sonrası* (100-108), *Türkiye Selçuklularına Dair Bazı Kayıtlar* (109-116) ve *Moğol İstilasası Sonrasında Selçuklular* (117-120) olarak isimlendirilmiştir. Bu kısımlarında devletin nasıl kurulduğu, nasıl yönetildiği, ayrıntısız stratejiler, tarihe yön veren şahıslar, Türkiye Selçukluları, yayılma politikaları, devletin başına geçen kişiler ve bu kişilerin nasıl başa geçtiği gibi akıldaki sorulara nokta atışlı cevaplar kronolojik bir şekilde not edilmiştir.

“Tarih” adıyla anılan, yakın bir coğrafya içerisinde kaderine terk edilmiş bir kitabın nihai kısım çevirisi Selçuklular hakkında bilgi edinmek, çalışma ve araştırma yapmak için Türk tarih literatürüne kazandırılmış, önem teşkil eden çok değerli bir çalışmadır. Kitabın sayfa altlarında verilen dipnotlarla kitap orijinaline sadık kalınarak okuyucuya sunulmuş olup kitabın kullanımını ve anlaşılmasını kolaylaştırmıştır.